

2. Котенко А.М. Управління вантажною і комерційною роботою на залізничному транспорті / А.М. Котенко. – Харків: Нове слово, 2003. – 407 с.
3. Номенклатура витрат з основних видів діяльності залізничного транспорту України. – [затверджено Наказом Укрзалізниці від 21.08.2007 р., № 417-Ц]. – К.: ВАТ «ІКТП-Центр», 2008. – 426 с.

*Ольга Бортнікова, асистент
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ОПЕРАТИВНИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ УКРАЇНИ: СУТЬ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Сучасні політичні та економічні умови в Україні призвели до того, що система обліку переважно є орієнтованою на інтереси одного користувача – держави – в особі податкових органів, статистики, Пенсійного фонду, Фондів соціального страхування тощо.

У межах такої облікової діяльності не виконуються важливі запити менеджменту, особливо це зауважила Л. Нападовська: ”вести бізнес сьогодні орієнтуючись винятково на минулі події, які нам надає фінансовий облік, однаково, що намагатися керувати автомобілем споглядаючи лише в бокове вікно, де видно тільки пройдений шлях” [43, с. 50]. Окрім того, основна інформація, яка фіксується в системі традиційного фінансового обліку акцентує увагу на фінансових показниках діяльності підприємства, в той час, як інформацію для менеджменту, особливо операційного, необхідно формувати не лише з кількісних, а й якісних даних.

Окреслену проблему можна вирішити за допомогою впровадження на підприємствах ефективної системи управлінського обліку, який здійснює обробку даних в оперативному порядку, для чого необхідно визначити відповідну теоретичну базу: дослідити попередні наукові результати та адаптувати їх до сучасних умов господарювання.

Зміст поняття «оперативний» поверхово розкривають в кожному підручнику з обліку, причому теоретики поділяють облік на: оперативний, бухгалтерський і статистичний, і називають їх складовими загальної системи господарського обліку. Така парадигма була сформована на законодавчому рівні близько століття назад зберегла свою актуальність у сучасних російських нормативних актах: «у зв’язку з реформуванням бухгалтерського обліку в Росії у відповідності з міжнародними стандартами фінансової звітності наказом Міністерства фінансів від 01.07.04 р. була схвалена Концепція розвитку бухгалтерського обліку і звітності в РФ, де

зазначено, що єдина система обліку і звітності в Росії включає бухгалтерський, статистичний та оперативно-технічний облік» [2]. В українському законодавстві зустрічаються лише узагальнені тези про необхідність ведення обліку в оперативному порядку, що є правильним, оскільки облік у відповідності до американської моделі, яка прийнята в Україні, поділяють на фінансовий, управлінський та стратегічний..

Процес формування даних у системі управління підприємством висвітлено в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів: М. Дем'яненко, Г. Кірейцева, С. Голова, М. Пушкаря, В. Сопка, П. Хомина, Є. Мниха, Б. Валуєва, К. Друрі, Б. Нідлза та інших. Віддаючи належне значення теоретичним розробкам науковців, необхідно зазначити, що у вітчизняній літературі такий напрям обліку втратив актуальність системних досліджень оперативного обліку і його не ведуть.

Разом з тим, слід зазначити, що чимало науковців традиційно вважають оперативний облік складовою загальної системи господарського разом із статистичним та бухгалтерським, що є даниною традиції та нерозумінням змісту обліку на новому етапі розвитку економіки. Сучасні дослідження обліку свідчать про поступову зміну такої парадигми і віднесення оперативного обліку до системи управлінського: «необхідність такого умовного виділення підсистем обліку в рамках єдиної (інтегрованої) системи обліку диктується потребою управління в різносторонній обліковій інформації» [4]; «не оперативний облік, який так і не сформувався в окрему науку, незважаючи на намагання окремих науковців розробити його теоретичні основи (І.С. Каракоз, В.І.Стражев, П.І. Савічев, С.І. Шкарабан та інші), а управлінський облік має своїм завданням отримання інформації для менеджерів» [3, с.50]. Основними перешкодами подальшого розвитку оперативного обліку автор цитати вважає:

- відсутність електронно-обчислювальних машин;
- відсутність ефективних методик збору інформації за кожен день;
- ігнорування проблеми вивчення запитів користувачів на відповідну інформацію.

Автор цього матеріалу вважає, що на даний момент зі зростанням можливостей та доступністю комп'ютерної техніки, зі зміною умов господарювання, які вимагають точної і оперативної інформації, виникає гостра необхідність в розробці таких методик. Тому твердження про те, що «оперативний облік не є розвинутою системою і не може бути складовою нової інформаційної системи підприємства» є дискусійним, а в процесі інтеграції вітчизняної системи обліку з міжнародною доцільним є взаємодоповнення вітчизняної теорії та практики оперативного обліку з управлінським.

З огляду на це, ми пропонуємо виділити основні завдання оперативного обліку (на рівні підприємства):

- надання необхідної інформації з метою оперативного контролю й аналізу господарської діяльності;
- найбільш повне, точне і своєчасне (за ходом виробництва) відображення наявності, стану, руху і змін трудових і матеріально-технічних ресурсів, випуску, відвантаження і реалізації продукції у заданому асортименті за обсягами і термінами;
- облік розрахунків з постачальниками і покупцями та інших об'єктів оперативного управління;
- створення інформаційної бази для фінансового обліку.

Отже, навіть найбільш узагальнений аналіз суті і завдань оперативного обліку дає можливість стверджувати, що він є важливою функцією операційного управління, і він створює необхідну інформаційну базу, коли в багатьох випадках інші види обліку не здатні виконувати такі завдання.

Література:

1. Нападівська Л. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств [Текст] // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – №8-9. – С. 50-62.
2. Югансон И.А. Оперативно-технический учет в системе учета и отчетности в России: сущность и необходимость [Електронний ресурс] // Сибирская финансовая школа. – 2008. – №2. Режим доступу: <http://www.profreport.ru/node/10777>.
3. Пушкар М.С. Філософія обліку [Текст]. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 157 с.
4. Муравський В.В. Обліково-інформаційне забезпечення автоматизованого управління товарооборотом під впливом розвитку сучасних інформаційних технологій [Електронний ресурс] // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2009. – Вип. 28. – С. 146-151.
5. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2009_28_3/statti/2_14.htm.